

De evaluatie van het Onderwijsvoorrangsbeleid

Een introductie op de artikelen

G. W. Meijnen en J. Klopogge

Het Onderwijsvoorrangsbeleid (OVB) is in 1983 gestart als vervolg op het Stimuleringsbeleid. Jaarlijks is met dit beleid meer dan 400 miljoen gulden gemoeid. Met de start ervan is tevens door de overheid het voornemen uitgesproken dit langdurige beleidsprogramma te doen evalueren. Dit voornemen is in daden omgezet en er loopt sedert 1988 een grootschalig evaluatieprogramma. De start van het eigenlijke evaluatie-onderzoek is vooraf gegaan door een voorbereidingsperiode die enkele jaren in beslag heeft genomen. Inmiddels zijn er tal van onderzoeksverslagen verschenen, voornamelijk in de vorm van rapporten en terugrapportages aan betrokkenen. De tijd is echter nu ook rijp voor een presentatie van resultaten die een beeld schetsen van de kern van wat in de afgelopen jaren is onderzocht.

Meijnen en Klopogge beschrijven in hun openingsartikel: *De evaluatie van het onderwijsvoorrangsbeleid geëvalueerd*, hoe het evaluatieprogramma tot stand is gekomen en hoe het tot nu toe verloopt. In het bijzonder wordt daarbij gerefereerd aan die onderwerpen die in de internationale literatuur over programma-evaluatie als cruciaal worden beschouwd. Een evaluatie van het evaluatie-onderzoek derhalve.

Van der Werf, Mulder en Tesser presenteren vervolgens in hun artikel: *De prestaties van de OVB-doelgroepen in 1988: stand van zaken na de eerste meting*, gegevens over de taal- en rekenprestaties van diverse groepen leerlingen in groep 4, 6 en 8. Voorts rapporteren zij over de prestaties gescoord op een intelligentietest en over de relaties tussen enkele gezinskenmerken en de prestaties van de leerlingen. In de presentatie maken zij telkenmale onderscheid tussen 1.90 leerlingen (allochtone leerlingen uit achterstandssituaties), 1.25 leerlingen (autochtone leerlingen uit achterstandssituaties) en 1.00 leerlingen (geen achterstandssituatie).

In het derde artikel, van de hand van Van der

Werf en Weide, getiteld: *Effectieve voorrangskenmerken in de school en in de klas*, wordt nagegaan welke school- en klaskenmerken, differentieel van invloed zijn op de leerprestaties van de leerlingen. In het bijzonder wordt daarbij een onderscheid aangebracht tussen scholen die helemaal geen OVB-faciliteiten genieten en scholen die zowel formatie- als gebiedsfaciliteiten dan wel alleen formatiefaciliteiten ontvangen.

Het vierde artikel, geschreven door Tesser en Vierke, getiteld: *De prestaties van de OVB-doelgroep leerlingen in 1990: stand van zaken na de tweede meting*, behelst de resultaten van de eerste herhaling van de cohortmetingen. De leerlingen uit groep 4 in 1988 zijn nu, in het merendeel van de gevallen, doorgestroomd naar groep 6 en die van groep 6 naar groep 8. Groep 4 in 1990 is nieuw. Deze gegevens openen de mogelijkheden voor het analyseren van ontwikkelingen bij leerlingen in de tijd. De auteurs rapporteren daarover ook enige gegevens. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar leerlingen met uiteenlopende gewichten en naar scholen die geen dan wel een of meerdere typen faciliteiten ontvangen. Ten slotte berekenen de auteurs of een groot percentage leerlingen uit achterstandssituaties op school op zich een ongunstige factor vormt voor de prestatieontwikkeling van de leerlingen op die school.

Het vijfde artikel is geschreven door Mulder en draagt als titel: *De invloed van het advies op de schoolloopbaan van de OVB-doelgroep leerlingen in het voortgezet onderwijs*. De afgelopen jaren hebben diverse onderzoekers melding gemaakt van hun bevinding dat er bij adviezen aan allochtone leerlingen bij de overgang van basis- naar voortgezet onderwijs mogelijk lagere eisen worden gesteld dan aan die bij autochtone leerlingen. Mulder toetst deze veronderstelling en gaat vervolgens na wat de relatie is tussen de gegeven adviezen en de onderwijspositie van leerlingen na twee jaar voortgezet onderwijs. Uiteraard maakt zij bij

deze analyse onderscheid tussen leerlingen met uiteenlopende leerlinggewichten.

Het zesde artikel, waarvan Driessen de auteur is, is niet gebaseerd op gegevens die verzameld zijn in het kader van het cohortonderzoek dat zijn wortels heeft in het basisonderwijs, maar op gegevens verkregen door een cohortonderzoek van het CBS in het eerste leerjaar van het voortgezet onderwijs in 1989 (VOCL). Dit cohort moet zowel gegevens opleveren voor de evaluatie van de Basisvorming als van het Onderwijsvoorrangsbeleid. Hoewel in Onderwijsvoorrangsgebieden ook scholen voor voortgezet onderwijs in het samenwerkingsverband zijn opgenomen, is over hun leerlingenpopulatie weinig bekend. Alle aandacht concentreert zich op de basisscholen binnen de gebieden. Driessen richt zich in zijn artikel dan ook op deze scholen. De titel van zijn bijdrage luidt dan ook: *Binnen en buiten onderwijsvoorrangsgebieden. Sociaal-etnische achtergronden en onderwijspositie van leerlingen in het voortgezet onderwijs.*

Het zevende en laatste artikel: *Samenwerking in onderwijsvoorrangsgebieden*, is van de hand van Verhaak en behandelt de problematiek van de samenwerking tussen diverse instellingen binnen onderwijsvoorrangsgebieden. Deze gebieden worden door de overheid gefaciliteerd met de bedoeling in onderlinge samenwerking de problematiek van de onderwijsachterstanden te bestrijden. Basisscholen kunnen samenwerken met bibliotheken of scholen voor speciaal onderwijs dan wel met scholen voor voortgezet onderwijs of andere instellingen in de wijk. Verhaak beschrijft of er wordt samengewerkt, op welke onderdelen en wat de belemmeringen zijn bij pogingen tot samenwerking.

Het vijfde tot en met het zevende artikel zullen niet in dit nummer (2) maar in nummer 4 van deze jaargang verschijnen.